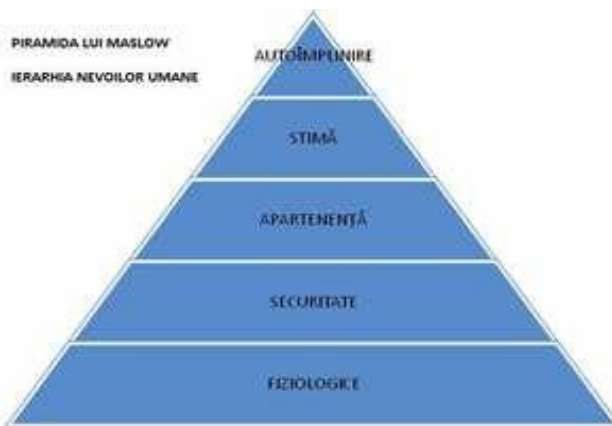

EDUCAȚIA PENTRU BANI I PIRAMIDA LUI MASLOW

1. Cultura banilor i nevoia obiceiurilor financiare s n toase.

Fiecare ar are propria sa cultur a banilor, adic a modului în care banii pot fi folosi i, percepu i i reglementa i. Exist multe diferen e privitoare la felul în care sunt utiliza i banii. În unele ri cecurile sunt folosite la plata taxiurilor, în vreme ce în alte ri plata în numerar este acceptat pentru acest serviciu.

În multe ri sunt pl tite i percepute dobânzi, dar în alte state acestea sunt de neacceptat. Cardurile de credit nu sunt nici ele universal acceptate; disponibilitatea i nivelul de utilizare variaza , la fel ca i reglement rile privind valutele, dobânzile sau informa iile cu caracter financiar. Costurile traiului într-o anumit ar pot fi cu mult mai mari sau mai mici decât într-o alt ar , nedepinzând de reglement rile financiare. În contextul globaliz rii economice cet enii trebuie s în eleag existen a acestor diferen e. Ei nu pot deprinde nuan ele specifice fiec rei ri, îns pot înv a s fac o compara ie între state în ceea ce prive te diferen ele de cultur a banilor.

Banii reprezint un lucru asupra c ruia fiecare are propria sa p rere. Indiferent dac ai foarte mul i bani sau foarte pu ini, ai nevoie de ei în fiecare zi. Felul în care cineva folose te banii este unic, este felul s u, determinat de circumstan ele i de locul în care tr ie te. S-ar p rea c toat lumea tie s - i câ tige i s - i cheltuiasc banii. Realitatea demonstreaz îns , c prea mul i oameni nu tiu cum s controleze modul în care folosesc banii. Banii îi controleaz pe ei. Unii nu tiu cum s - i administreze resursele financiare, al ii nu tiu cum s - i cumpere ceva de care au nevoie, al i adul i î i pierd banii pe investi ii neperformante sau în fa a escrocilor, în sfâr it oameni care nu tiu s tr iasc cu banii pe care îi au. Întrucât atât adul ii, dar i copiii folosesc banii pentru a ad uga bunuri la cele pe care le au, î i sporesc experien a de via prin filme, teatre sau excursii i î i pl tesc costul traiului zilnic, relev faptul c educa ia financiar este important pentru a ob ine controlul deplin asupra propriei situa ii financiare i implicit a controlului pe care s -l aib asupra propriei vie i.

Elementele fundamentale ale educa iei pentru bani atât la nivelul tinerilor cât i la nivelul adul ilor sunt: planificarea financiar , stabilirea obiectivelor i luarea deciziilor. Planificarea financiar este un proces de gândire i nu un produs. Un plan financiar se fundamenteaz pe ce este mai important în via a fiec ruia adic ce vrea s ob in , s fie i s fac .

Stabilirea obiectivelor îl ajut pe fiecare s traseze direc ia c tre planurile i ac iunile sale. Ca s faci acest lucru este necesar cunoa terea activelor, pasivelor i cash-flow-ului. Pentru a- i putea stabili obiectivele oamenii trebuie s prioritizeze con tinentizând c resursele sunt întotdeauna limitate. Ele le dau oamenilor dorin a de a reu i. Fiecare dintre noi trebuie s facem distinc ia dintre nevoi i

dorin e. Un element esențial în îndeplinirea obiectivelor financiare este practica economisirii continue și consecvente, lucru posibil prin efectuarea de cheltuieli mai mici decât veniturile. Această practică se numește P.T.P. (pe-te-pe-tine-primul). Luarea unei decizii joacă un rol important în procesul de planificare financiară. Este important ca oamenii să ia în considerare multe decizii personale actuale vor avea consecințe asupra deciziilor viitoare.

2. Bani în familie.

Problema banilor constituie subiect de discuții în familie, discuții care uneori ajung la conflicte. Atunci când membrii adulți ai unei familii ajung în situații dificile din cauza banilor, ceilalți membri ai familiei trebuie să înțeleagă experiența de viață a celui alt, care îl face să fie mai econom sau mai generos. Certurile legate de bani pot fi prevenite dacă problemele apărute sunt discutate deschis de fiecare parte. Nici un membru al familiei nu trebuie să plece de la premisa că cel alt cunoaște destinația banilor și are imaginea situației financiare a întregii familii. De aceea, este necesar elaborarea unui plan periodic al cheltuielilor în funcție de obiective, întrucât un aspect fundamental al educației pentru bani este ca fiecare membru al familiei să cunoască posibilitățile financiare ale acesteia. Necunoașterea situației reale în legătură cu posibilitățile familiei poate duce la presiuni nejustificate asupra veniturilor din partea unor membri ai acesteia. În ceea ce privește norma privind punerea banilor la comun, ea nu este obligatorie. Membrii adulți ai familiei pot să aibă conturi separate iar cheltuielile se pot împărți în funcție de veniturile proprii. Se poate de asemenea crea un cont comun pentru cheltuieli gospodărești și conturi separate pentru cheltuieli personale. O altă situație este atunci când membrii familiei au conturi separate dar oferă acces celui alt la propriul cont.

3. Vârsta și educația pentru bani.

Cei mici văd în bani o sursă de plăcere dar și de discuții frustrante, neliniște, recompense, pedepse. Necesitatea de a educa treptat până la adolescență în acest domeniu, rezultă din faptul că aceștia vor fi viitori administratori ai familiilor lor, dar și clienți potențiali ai băncilor, vânzătorii și cumpărătorii. La vârsta de cinci ani, banii sunt pentru copii ceva abstract, dar ei pot fi învățați că banii se obțin prin muncă iar banii găsiți pe stradă nu sunt ai lor. Ei pot fi educați în spiritul economiilor și determinați să nu risipească mâncarea, lumina și apa. Cele mai bune modalități de educare la această vârstă le constituie exemplul adulților dar și răspunsurile potrivite la întrebările copiilor privind problemele banilor din familie. La această vârstă copiii trebuie să învețe despre valoarea banilor altfel ei vor fi asociați și vor începe să se fure din portofelele pe care le au uneori la îndemână. Copilului îi se dă posibilitatea cât mai devreme, să aibă bani la dispoziția sa. Aceasta este o condiție ca el să învețe că nu toate dorințele sunt realizabile și că el este responsabil de suma pe care o are la dispoziția sa.

La vârsta de apte ani, copiilor li se poate oferi periodic o sumă care le dă sentimentul autonomiei și responsabilității. La această vârstă se poate discuta despre modul în care au fost cheltuiți acești bani. Copilul nu trebuie remunerat pentru ceea ce face în gospodărie și nici nu trebuie să se retragă suma pentru că nu a fost cuminte. De asemenea, dacă suntem într-o situație financiară grea, este necesar ca adulții să explice copilului acest lucru pe măsură în alegerii sale. Copilului de această vârstă îi se poate explica de ce nu e bine să fure bani sau obiecte. Lui nu trebuie să i se repete mereu că viața este foarte scumpă și că trebuie să muncească și să câștige. Lui trebuie să li se vorbească despre prețul lucrurilor al hranei și serviciilor pe care le folosește familia dar și de banii necesari pentru o anumită perioadă. La această vârstă, îi se poate alocă o sumă pentru coală lăsându-i libertatea să-o împartă singur. Copiii învață valoarea banilor cu exemple concrete, nu cu adjective sau cu morală. La această vârstă putem să îi învățăm să viseze cu privire la bani dar să și constate că un vis poate să treacă.

La vârsta de doisprezece ani începe adevărata educație pentru bani. La această vârstă pot să fie utilizate conturile bancare. Sumele livrate de familie sau dobândite din alte surse nu trebuie să depindă de rezultatele școlare și nici de serviciile prestate. Este necesar ca părinții să le vorbească despre modul în care ei câștigă banii. Participarea copiilor și adolescenților la repartizarea banilor în familie, este o condiție pentru ca aceștia să nu aibă pretenții exagerate și să se încadreze în anumite sume alocate, a căror valoare să o estimeze corect. Vârsta adolescenței este vârsta la care tinerii învață ce înseamnă atitudinile diferite față de bani. Unii dintre aceștia se opun ideii de planificare financiară, având impresia că și pierd autonomia și controlul asupra resurselor bănești. Toate aceste aspecte arată cât de important este educația în acest domeniu, educație care va trebui să ducă la evitarea unor decizii costisitoare cu efecte negative asupra vieții viitorilor cetățeni. La această vârstă copilul începe să-și dea seama că va fi stăpân pe puterea pe care și-o dau banii, dacă nu-și va cheltui pe toți deodată. Copilul poate învăța că nu trebuie să se lase dominat de bani, și să-și folosească, transformându-i în lucruri utile. Baniul constituie și simbolul puterii, dar o putere pe care nu trebuie să te lași orbit. Copilul trebuie să învețe și să-și respecte și pe cei care câștigă mai puțin. Copiii trebuie ajutați să înțeleagă valoarea concretă, simbolică și valoarea lor imaginară. Însă la fel de greșit să li se dea prea mulți bani copiilor care nu știu ce să facă cu ei și în același timp să-și ajutăm să înțeleagă valoarea banilor și să li se vorbească despre aceștia în termeni concreți.

4. Rolul colii și al profesorilor în educația financiară a tinerilor.

Pentru elevii de liceu studiul economiei și implicit a educației financiare reprezintă o necesitate financiară și capătă dimensiuni aparte. Economia generală, inclusă în corpul disciplinelor socio-umane, constituie fundamentul teoretic pentru o serie de alte discipline economice cum ar fi: economia aplicată, educația antreprenorială, elemente de management și marketing.

În afara celor menționate în România s-au desfășurat și se desfășoară în parteneriat cu Ministerul Educației, pe baza Protocolului nr.10184/ 14.05.2003, a Programelor Junior Achievement, care au ca scop educarea copiilor și tinerilor în spiritul economiei de piață și al antreprenoriatului pentru o mai bună adaptare la mecanismele pieței libere și la căutarea unui loc de muncă după terminarea studiilor. Acestea oferă spre studiu discipline precum: - economie aplicată, piața de capital, finanțele mele, discipline cu un conținut extrem de interesant și util care permite elevilor să-și modeleze percepția și gândirea despre bani și despre modul în care îi pot folosi. În cadrul acestor discipline sunt însușite toate conceptele financiare corelate: banii, economisirea, bugetarea, investițiile, împrumutul, asigurarea.

Prin însușirea conceptelor de bază ale economiei și conceptelor privitoare la acest domeniu, elevii vor putea să-și reprezinte și înțeleagă bunurile pe care le cumpără din perspectiva costurilor și a timpului investit, să gândească asupra resurselor pe care le dețin și asupra datoriilor pe care le au. Elevii nu vor găsi imediat aplicabilitatea practică a tuturor conceptelor, dar acestea vor trebui fixate și reținute pentru a fi folosite mai târziu pe măsură ce tinerii acumulează diverse experiențe de viață.

Punctul de plecare în educația financiară a adolescenților este reprezentat de aspirațiile imediate ale acestora iar mai apoi pe aspectele ulterioare care se adaugă la formarea unei imagini complete asupra modului în care banii sunt utilizați, cheltuiți, economisiți, investiți.

Din această perspectivă rolul fundamental în educația pentru bani îl are profesorul de economie. El îi poate ajuta pe elevi să înțeleagă că deciziile privitoare la bani, sunt personale și depind de valorile personale. Profesorul este cel care demarează procesul în care fiecare elev își analizează obiectivele financiare și cheltuielile pe care trebuie să și le însușească. De talentul și priceperea profesorului,

depind în cea mai mare măsură obiectivele fundamentale ale educației pentru bani cum ar fi: dobândirea unor modalități de câștiguri; identificarea diferențelor dintre cheltuielile personale și de afaceri; formarea deprinderilor de a ține evidența banilor cheltuiți; formarea deprinderilor de a stabili obiective proprii de economisire.

În educația pentru bani un rol deosebit de important îl reprezintă cunoașterea și ierarhizarea trebuințelor ilustrată cu ajutorul piramidei lui Maslow. Aceasta constituie un instrument care facilitează elevilor în alegerea propriului sistem de valori și demararea analizei unora dintre cele mai subtile motive care stau la baza modului în care își cheltuiesc banii.

Maslow a identificat cinci niveluri ale nevoilor umane: fiziologice (necesarul elementar al vieții); de siguranță (nevoia de a fi protejat împotriva oricărui amenințări); sociale (necesitatea de a fi integrat într-un grup); de stimă (dorința de a fi apreciat); de autorealizare (dorința de realizare în conformitate cu propriul potențial). Nevoile fiziologice constituie factorii fără care nu se poate trăi, dar îndeplinirea acestor nevoi nu ne dă o satisfacție care să ne motiveze în dezvoltarea personală. În schimb nevoile complexe constituie factori motivaționali care determină oamenii să vrea mai mult și doresc altceva pentru a se simți împliniți. Profesorul de economie va putea prezenta piramida lui Maslow ca un instrument care să faciliteze elevilor în alegerea propriului sistem de nevoi și să demareze analiza unora dintre cele mai subtile motive care stau la baza modului în care își cheltuiesc banii. Un ajutor prețios în acest demers al profesorului de economie poate fi psihologul colii care poate vorbi elevilor despre motivații și despre modul în care valorile și modelele pot determina opțiunile de zi cu zi. De asemenea experții în marketing sau profesorul de marketing și publicitate pot să prezinte elevilor referiri interesante la motivele pentru oamenii care cumpără și felul în care nevoile lor emoționale sunt speculate de către ofertanți.

BIBLIOGRAFIE:

1. Programa de Economie pentru clasa aXI-a, aprobat prin Ordinul ministrului nr.3252/13.02.2006;
2. Programa de Economie aplicat pentru clasa aXII-a, aprobat prin Ordinul ministrului nr.5959/22.12.2006;
3. Programele Junior Achievement în parteneriat cu Ministerul Educației pe baza Protocolului nr.10184/ 14.05.2003: Bani și bugetul; Băncile și sistemul bancar; Finanțele mele;
4. Ioana Raluca Ghioarcă, Bani în familie. Cum îi gestionezi și cum să nu vici. Evenimentul zilei, 22 septembrie 2011;
5. Marian Ignat, Ce fac banierii cu banii pe care îi dețin? Evenimentul zilei, 28 noiembrie 2011;
6. Magda Sandulescu, Ce soluții ai pentru a pune bani deoparte pentru copii. Evenimentul zilei, 10 decembrie 2011.

Prof. Zamfir Ion
Colegiul „Brad Segal” Tulcea